

๙. ภควโต อัปปาพาทปัญหา ๔๘

พระราชชาตรีสถามว่า "พระผู้เป็นเจ้านาคเสน แม้พระพุทฺธพจนนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงภาสิต แล้วว่า 'ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราผู้ตถาคตเป็นพรหมณ์ผู้ควรอันยากจะพึงขอ มีมืออันชำระแล้วในกาลทั้งปวง เป็นผู้ทรงสิริระกายมีในที่สุดไว้ เป็นผู้ไม่มีใครยิ่งกว่า เป็นหมอรักษา เป็นแพทย์ผู้เชือดลูกศร' ดังนี้. และตรัสอีกว่า 'ขันธบัญญัติใด คือ พักกุศลภิกษุ ขันธบัญญัตินั้น เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายที่เป็นสาวกของเรา บรรดาที่มีอาพาทน้อย' ดังนี้. ก็อาพาทเกิดขึ้นแล้วปรากฏอยู่ในพระสิริระกาย ของพระผู้มีพระภาคเจ้ามาครั้ง. ถ้าว่าพระผู้มีพระภาคเจ้าไม่มีใครจะยิ่งกว่า, ถ้าอย่างนั้น คำที่ว่า 'ขันธบัญญัตินี้ใด คือ พักกุศลภิกษุ ขันธบัญญัตินั้น เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายที่เป็นสาวกของเรา บรรดาที่มีอาพาทน้อย' ดังนี้ นั้นผิด. ถ้าว่าพระพักกุลเถระเป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายบรรดาที่มีอาพาทน้อย, ถ้าอย่างนั้น คำที่ว่า 'ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราผู้ตถาคตเป็นพรหมณ์ เป็นผู้ควรเพื่ออันยากจะพึงขอ มีมืออันชำระแล้วในกาลทั้งปวง เป็นผู้ทรงสิริระกายมีในที่สุด ไม่มีใครยิ่งกว่า เป็นหมอรักษา เป็นแพทย์ผู้เชือดลูกศร' ดังนี้ แม่นั้นก็ผิด. ปัญหาแม่นี้สองเงื่อนไข มาถึงพระผู้เป็นเจ้าแล้ว พระผู้เป็นเจ้าพึงแก้ไขขยายให้แจ้งชัดเถิด."

พระเถระเจ้าทูลว่า "ขอถวายพระพร พระพุทฺธพจนนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ทรงภาสิตแล้วว่า 'ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราผู้ตถาคต เป็นผู้พรหมณ์ควรที่ยากจะพึงขอ มีมืออันชำระแล้วในกาลทั้งปวง เป็นผู้ทรงสิริระกายอันมีในที่สุด ไม่มีใครยิ่งกว่า เป็นหมอรักษา เป็นแพทย์ผู้เชือดลูกศร' ดังนี้. และตรัสแล้วว่า 'ขันธบัญญัตินี้ใด คือ พักกุศลภิกษุ ขันธบัญญัตินั้น เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายที่เป็นสาวกของเรา บรรดาที่มีอาพาทน้อย' ดังนี้. ก็แหละ คำนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงหมายเอาข้อที่นิกายเป็นที่มา และคุณพิเศษที่บุคคลเรียนแล้ว มีในภายนอก มีอยู่ในพระองค์ ตรัสแล้ว."

ขอถวายพระพร พระสาวกทั้งหลายของพระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นผู้ถือการยืนและจงกรมเป็นวัตรก็มีอยู่ พระสาวกทั้งหลายเหล่านั้นทำวันและคืนให้น้อมล่องไป ด้วยอันยืนและจงกรม, ส่วนพระผู้มีพระภาคเจ้า ทำวันและคืนให้น้อมล่องไป ด้วยอันยืนและจงกรมและนั่งและนอน; ภิกษุทั้งหลายเหล่าใดนั้น เป็นผู้ถือการยืนและจงกรมเป็นวัตรภิกษุทั้งหลายเหล่านั้น เป็นผู้เอียงด้วยองคฺนั้น. พระสาวกทั้งหลายของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นเอกาสนิกะ คือ ฉันทนเดียวก็มีอยู่ พระสาวกทั้งหลายเหล่านั้น ไม่บริโภคนิโคทฺษะครั้งที่สอง แม้เพราะเหตุชีวิต, ส่วนพระผู้มีพระภาคเจ้า เสวยพระกระยาหารครั้งที่สองบ้างที่สามบ้าง เพียงไร; ภิกษุทั้งหลายเหล่าใดนั้นที่เป็นเอกาสนิกะ ภิกษุทั้งหลายเหล่านั้น เป็นผู้เอียงด้วยองคฺนั้น. เหตุทั้งหลายเหล่านั้น มิใช่อย่างเดียว เหตุทั้งหลายเหล่านั้น ๆ พระองค์หมายเอาองคฺนั้น ๆ ตรัสแล้ว. ฝ่ายพระผู้มีพระภาคเจ้า ไม่มีใครยิ่งกว่า โดยศีล โดยสมาธิ โดยปัญญา โดยวิมุตติ โดย

วิมุตติญาณทัสสนะญาณเครื่องรู้เครื่องเห็นในวิมุตติ โดยญาณเป็นกำลังทั้งหลายสืบ โดยเวสัชชชะสีด้วยโดยพุทธธรรมสืบแปด โดยอาสารณญาณทั้งหลายหกประการด้วยก็พระองค์อาศัยญาณนั้น ในพุทธวิสัยสิ้นเชิง ตรัสแล้วว่า 'ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราเป็นพราหมณ์ควรเพื่ออันยากจะพึงขอ มีมืออันชำระแล้วในกาลทั้งปวง เป็นผู้ทรงสรณะกายมีในที่สุด ไม่มีใครจะยิ่งกว่าเป็นหมอรักษา เป็นแพทย์ผู้เชือดลูกศร' ดังนี้. บรรดามนุษย์ทั้งหลายในโลกนี้ มนุษย์พวกหนึ่งเป็นผู้มีชาติ มนุษย์พวกหนึ่งเป็นผู้มีทรัพย์ มนุษย์พวกหนึ่งเป็นผู้มีวิทยา มนุษย์พวกหนึ่งเป็นผู้มีศิลป มนุษย์พวกหนึ่งเป็นผู้กล้า มนุษย์พวกหนึ่งเป็นผู้เฉลียวฉลาด พระมหากษัตริย์องค์เดียวนั้นเทียว ช่มมนุษย์ทั้งปวงเหล่านั้น เป็นผู้สูงสุดแห่งมนุษย์ทั้งหลายเหล่านั้น ฉันท; พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นผู้เลิศ เป็นผู้เจริญที่สุด เป็นผู้ประเสริฐสุดแห่งสัตว์ทั้งหลายทั้งปวง ฉันทนั้นนึ่งเทียวแล. ก็ท่านผู้มีอายุพักกณะ ได้เป็นผู้มีอาพาธน้อยใด ความเป็นผู้มีอาพาธน้อยนั้น ด้วยอำนาจแห่งอนินหาร. แท้จริง เมื่ออาพาธเพราะอุทรวาตเกิดขึ้นแล้วแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงพระนามว่า

อนิมทัสสี และโรคชื้อติณรูปมกะ เกิดขึ้นแล้วแต่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงพระนามว่าวิปัสสีด้วย แก่ภิกษุทั้งหลายหกด้านแปดแสนด้วย ส่วนพระพักกณะเป็นดาบส บำบัดพยาธินั้นเสียให้หายด้วยเภสัชทั้งหลายต่าง ๆ แล้ว จึงถึงความเป็นผู้มีอาพาธน้อย พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสแล้วว่า 'ชนธัญญกนี้ใดคือ พักกุกภิกษุ ชนธัญญกนั้น เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายที่เป็นสาวกของเราบรรดาที่มีอาพาธน้อย' ดังนี้. ครั้นเมื่อพยาธิตเกิดขึ้นแต่พระผู้มีพระภาคเจ้าบ้าง ยังไม่บังเกิดขึ้นแล้วบ้าง เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงถืออุตงค์บ้าง ไม่ทรงถือบ้างก็ดี สัตว์ไร ๆ เป็นผู้เช่นด้วยพระผู้มีพระภาคเจ้าไม่มี. แม้พระพุทพจนี้พระผู้มีพระภาคเจ้า ผู้เป็นเทพดาล่วงเสียซึ่งเทพดา ได้ทรงภาสิตไว้แล้ว ในคัมภีร์สังยุตติกาย อันประเสริฐดังพระราชลัญจกรอันประเสริฐว่า "ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สัตว์ทั้งหลายที่หาทำมิได้ก็ดี สัตว์สองเท้าก็ดี และสี่เท้าก็ดี มีทำมากก็ดี ที่มีรูปหรือไม่มีรูปก็ดี ที่มีสัญญาหรือไม่มีสัญญาก็ดี ที่จะว่ามีสัญญาก็ไม่ใช่ จะว่าไม่มีสัญญาก็ไม่ใช่ก็ดี ประมาณเท่าใด พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า อันบัณฑิตย่อมกล่าววว่า เป็นยอดของสัตว์ทั้งหลายเหล่านั้น ดังนี้."

ร. "ดีละ พระผู้เป็นเจ้าของนาคเสน ขอวิสันนาบัญญัตินั้น สมอย่างนั้น, ข้าพเจ้ายอมรับรองอย่างนั้น."